

Turvallisen ruoan ja kestävän hyvinvoinnin tulevaisuus tehdään nyt!

Toimintaympäristön analyysi ja muutokset

Kansainvälisen kaupan, väestön ja ilmastonmuutosten vaikutukset

Globaali kauppa ja ilmastonmuutos tuovat esille uusia riskejä ja lisäävät vanhojen riskien toteutumisen todennäköisyyttä Eviran toimialalla. Lisääntyvän ja vapautuvan kansainvälisen kaupan myötä ne riskit, jotka ovat tärkeitä eläinten, uusien kasvilajien, elintarvikkeiden, tuotteiden ja tavaroiden tai niiden raaka-aineiden alkuperämaissa, tulevat ajankohtaisiksi myös Suomessa. Lisäksi alkuperämaita voi olla useita. Elintarvikkeiden ja niiden raaka-aineiden hankinnan kansainvälistymisen seurauksena voi syntyä laajoja, useihin maihin ulottuvia ruokamyrkytys-epidemiaita tai elintarvikkeiden kemiallista saastumista, joiden selvittäminen vaatii hyvää kansainvälistä koordinaatiokykyä ja epidemiologista osaamista. Kansainvälistyminen asettaa merkittäviä haasteita myös elintarviketieteen liittyvän rikollisuuden ehkäisemiselle. Ilmaston lämpeneminen lisää eläintautien, kasvintuhoojien sekä eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien leviämisen riskiä. Hyönteisvälitteisten tautien sekä tuholaisten arvioidaan lisääntyvän Pohjois-Euroopassa. Muutokset maankäytössä ja luonnonvaraisten eläinten populaatioissa voivat myös edistää eläintautien ja kasvintuhoojien leviämistä.

Ikääntyneiden osuus Suomen väestöstä kasvaa. Tämä muuttaa elintarvikevälitteisen tautien ilmenemisen kirjoa. Kansainvälistyminen muuttaa ruokailutottumuksia ja – tapoja ja tuo mukanaan myös uusia eläintenpitokulttuureja. Ihmisten matkustaminen lisääntyy, mikä lisää osaltaan riskiä uusien eläintautien ja kasvintuhoojien kulkeutumisesta Suomeen.

Ruoan tuotanto kuluttaa luonnonresursseja. Tulevaisuudessa maailman kasvava väestö tarvitsee enemmän ruokaa. Maapallon väestön on arvioitu kasvavan kahdella miljardilla vuoteen 2050 mennessä. Yhä suurempi osa väestöstä nousee köyhyydestä keskiluokkaan, mikä lisää korkealaatuisen proteiinin kulutusta maailmanlaajuisesti. Elintarviketieteen raaka-aineiden käyttö energian lähteenä niukentaa tarjontaa. Samanaikaisesti syntyy ruokajätettä huomattavia määriä kotitalouksissa, kaupan jakeluportaassa ja elintarviketeollisuudessa. Jätteiden määrän vähentäminen säästää luonnonresursseja ja hillitsee ilmastonmuutosta.

Elintarviketuotannon rakenne ja kuluttajien asenteet

Ruokaa voidaan valmistaa lähellä tuotetuista raaka-aineista, mutta merkittävällä osalla elintarvikkeista tuotantoketju ulottuu useaan maahan. Pitkän elintarviketuotantoketjun elintarviketurvallisuuteen ja ravitsemuksellisuuteen liittyvä riskienhallinta on haasteellisempaa kuin yksinkertaisen ja lyhyen elintarviketuotantoketjun hallinta. Tällöin jäljitettävyyden erityisen tärkeää. Lähiruoan ja luomuruoan kulutus kasvaa. Luomuruoan kotimainen tuotanto lisääntyy ja lisäksi luomuruokaa tuodaan Suomeen.

Kuluttajat arvostavat elintarvikkeiden turvallisuutta ja elintarvikeketjun toiminnan luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä. Kuluttajan kannalta on tärkeää, ettei häntä harhauteta ja että tiedot elintarvikkeesta ovat totuudenmukaisia. Elintarvikkeiden turvallisuuden perustana ovat puhtaat raaka-aineet, hyvä hygienia, kemiallisten ja mikrobiologisten vaarojen hallinta ja näihin liittyvä korkea ammattitaito. Kuluttajan luotamusta lisää luotettava, puolueeton ja avoin valvonta. Osa kuluttajista haluaa kuluttaa omien arvojensa mukaisia tuotteita ja elintarviketeollisuus on kehittämässä omia vastuullisuusjärjestelmiä huomioiden eri kuluttajatyyppeiden tarpeita.

Elintarvikkeet, niiden tuotanto, alkuperä ja valvonta samoin kuin eläinten hyvinvointi ja kasvinterveys kiinnostavat kuluttajia. Luotettavan tiedon tarve kasvaa julkisen keskustelun myötä. Kuluttajat odottavat viestinnältä laaja-alaista informaatiota ja toisaalta nopeaa tiedonvälitystä erityistilanteissa. Uudet yhteisölliset viestintämuodot haastavat perinteisiä viestintäkanavia, mikä kannustaa viranomaisia uudelleen viestintään ja vuorovaikutukseen. Sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän merkitys lisääntyy.

Maatalouspolitiikka ja maatalouden rakennemuutos

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan seuraavalla ohjelmakaudella 2015 alkaen markkinat ohjaavat entistä enemmän sitä, millaisia maataloustuotteita ja elintarvikkeita tuotetaan. Maatalouspolitiikalla pyritään varmistamaan elintarvikkeiden turvallisuuteen, tuotannon ympäristövaikutuksiin ja eettisyyteen liittyvien tekijöiden yhdenmukaisuus yhteiskunnan ja kansalaisten odotusten kanssa. Elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvä lainsäädäntö kytkeytyy yhä yksityiskohtaisemmin yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamiseen. Maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hintavaihtelut markkinoilla voivat muuttaa nopeasti eri tuotantosuuntien kannattavuutta. Osalla eläintiloista on kannattavuusongelmia. Maatilojen määrä vähenee, keskimääräinen tilakoko kasvaa ja yksittäisiä huomattavan suuria tiloja perustetaan. Tilojen erikoistuminen tiettyyn tuotantovaiheeseen lisääntyy ja alueellista keskittymistä tapahtuu, mikä lisää haasteita eläintautien hallinnalle ja eläinten hyvinvoinnille.

Eviran organisaatioon liittyvä toimintaympäristö

Suomen kansantalouden kehitykseen ennustetaan pitkää matalan talouskasvun vaihetta. Valtiontaloudessa tämä tarkoittaa, että käytettävissä olevat resurssit eivät lisäänty. Eviran taloudellisen kehityksen odotetaan pysyvän jokseenkin vakaana. Valtion vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla tavoitellaan työn tuottavuuden parantamista.

Valtion sektoritutkimuksen organisointia ja rahoitusmallia uudistetaan, mutta Eviran odotetaan säilyvän itsenäisenä elintarvikeketjun valvontaan ja valvonnasta ja siihen liittyvästä analytiikasta ammentavaan tieteelliseen tutkimukseen ja riskinarviointiin keskittyvänä organisaationa.

Kuntauudistuksen ja aluehallinnon järjestelyiden odotetaan tuovan viranomaisvalvonnan rakennetta yksinkertaisia muutoksia. Kolmansien osapuolten suorittaman valvonnan ja tarkastuksen rooli kasvaa.

Elintarviketurvallisuuden varmistaminen ei ole mahdollista ilman tiivistä kansainvälistä yhteistyötä. Evira vaikuttaa EU:n verkostoissa sekä toimialan globaaleissa yhteistyöelimissä.

Toiminta-ajatus

Evira edistää turvallisuutta, laatua ja luotettavuutta elintarvikeketjussa luonnosta lautaselle.

Evira vastaa

- valtioneuvoston palveluksessa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osana,
- toimialan kansallisena ohjaajana, asiantuntijana ja yhteistyökumppanina sekä
- eurooppalaisena ja kansainvälisenä toimijana
- elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantoponosten laatu- ja turvallisuusriskien ennakoinnista, ennaltaehkäisystä ja hallinnasta, sekä
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistämisestä

ja luo näin osaltaan edellytykset

- ihmisten ja eläinten terveyden ja ympäristön suojelemiselle,
- kuluttajien oikeuksien turvaamiselle sekä
- kilpailukykyiselle maatalous- ja elintarviketuotannolle.

Visio

Ihmiset, eläimet ja kasvit ovat terveitä ja voivat hyvin.

Elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantoponosten turvallisuus, laatu ja jäljitettävyys, eläinten terveys ja hyvinvointi sekä kasvinterveys ovat huipputasoa maailmassa. Suomen elintarvikeketju toimii asiakas- ja kuluttajalähtöisesti ja on kansainvälisesti kilpailukykyinen ja noudattaa kestävän kehityksen periaatteita.

Arvot

1. Tutkittuun tietoon perustuva asiantuntijuus

Toimintamme perustana on paras saatavilla oleva tutkimustieto ja jokaisen eviralaisen hyvä ammattitaito ja osaamisen järjestelmällinen kehittäminen. Työmme riippumattomuus ja luotettavuus pohjautuvat huolelliseen tieteelliseen riskien arviointiin ja eri vaihtoehtojen avoimeen punnitsemiseen sekä aktiiviseen vuoropuheluun.

Asiantuntijuutta on kehittyvä ja innovatiivinen asiantuntijaverkosto. Ymmärrämme kokonaisuuden, johon oma työ liittyy.

2. Myönteiseen ajatteluun perustuva kumppanuus

Perehdymme yhdessä toimijoiden kanssa elintarvikeketjun haasteisiin ja asiakkaiden ongelmiin. Näemme edessä olevat mahdollisuudet ja tartumme niihin, toimintatapana vuoropuhelu. Asiakaspalvelumme on ripeää ja viestimme ennakoivasti. Valmistelemme asioita avoimesti.

3. Rohkeus ja vastuullisuus

Etsimme rohkeasti uudenlaisia ratkaisuvaihtoehtoja ja otamme käyttöön uusia toimintatapoja. Otamme kantaa avoimiin asioihin ja seisomme päätöstemme takana. Ratkaisumme kohtelevat eri toimijoita yhdenvertaisesti.

4. Yhdessä tekemisestä syntyvä työn ilo

Työn ilo näkyy jokapäiväisessä työssämme. Yhdessä ajatteleminen on tuloksellista työntekoa, kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa.

Strategiset päämäärät ja niiden vaikuttavuusindikaattorit

1.

Elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy.

- Ihmiset:
  - Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä
  - Oiva-valvontatulosten kehitys
- Eläimet:
  - Helposti leviävien ja vaarallisten eläintautitapausten määrä
  - Terveydenhuolto-ohjelmien kattavuus (Naseva ja Sikava -kattavuus%)
- Kasvit:
  - Uusien vaarallisten kasvintuhoojien määrä pysyvästi

2.

Eläinten hyvinvointi paranee.

- Eläinten hyvinvoinnin valvontakohteet täyttävät vaatimukset (%)
- Mikrobilääkkeiden käyttö

3.

Korkealaatuaisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa.

- Maatalouden tuotantopanosten valvontakohteet täyttävät vaatimukset (%)
- Kasvinsuojeluaineiden käyttö
- Markkinoilla olevien elintarvikkeiden kotimaisuusaste

4.

Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen.

- Onnistuminen uusien vaarojen hallinnassa (ennakointi, nopea reagointi) => laadullinen arviointi
- Kotimaisten elintarvikkeiden ja rehun homepitoisuus

5.

Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa.

- Elintarvikkeiden hyväksytyjen kansallisten laatujärjestelmien lukumäärä Suomessa
- Hyvän käytännön oppaiden kattavuus

6.

Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.

- Pakkausmerkintätarkastusten osuus (%), joissa ei ole todettu merkittäviä puutteita
- Raskasmetallien ja kasvinsuojeluaineiden saanti (ihmiset)

Kriittiset menestystekijät ja tärkeimmät monivuotiset toimenpiteet

Kriittinen menestystekijä	Monivuotiset toimenpiteet
<p>1. Kuluttaja luottaa suomalaiseen elintarvikeketjuun ja Eviran viesti kuluttajille tunnustetaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Evira lisää viranomaistoiminnan avoimuutta ja tutkimuksen näkyvyyttä.
<p>2. Evira on ennakoiva ja luotettava uuden tiedon tuottaja ja hyvä yhteistyökumppani kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Evira toimii aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa. ■ Evira toteuttaa tieteellistä tutkimusohjelmaa, jossa määritellään tavoitteet kansainvälisille tutkimushankkeille ja kansallisille tarpeille. ■ Evira kokoaa ja analysoi järjestelmällisesti valvonnasta ja laboratoriotoiminnasta kertyvää tietoa. Evira panostaa epidemiologisen asiantuntemuksen käyttöön. ■ Evira varmistaa tutkimusmenetelmien luotettavuuden ja vertailulaboratoriotoiminnan toimivuuden ja edistää analytiikka- ja diagnostiikkapalvelujen saatavuutta.
<p>3. Riskien ennakointi ja analysointi on tehokasta koko elintarvikeketjussa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Evira seuraa elintarviketurvallisuustilannetta kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi siihen liittyviä riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. ■ Evira seuraa eläinten tautitilannetta ja mikrobilääkeresistenssiominaisuuksia kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi eläinten terveyteen liittyviä riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. ■ Evira seuraa kasvintuhoojatilannetta ja tuotantopänsäköihin liittyviä riskejä kansainvälisesti ja kansallisesti, arvioi riskejä systemaattisesti ja suunnittelee toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.
<p>4. Kansalaiset ja elintarvikeketjun toimijat ottavat vastuunsa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Evira kannustaa toimijoita laatimaan laatu- ja vastuullisuusjärjestelmiä sekä hyvän käytännön ohjeita. ■ Evira ohjaa ymmärrettävästi ja nopeasti lainsäädännön toimeenpanoa. ■ Evira ehkäisee elintarvikeketjun rikollisuutta yhdessä muiden viranomaisten kanssa.

Kriittinen menestystekijä
Monivuotiset toimenpiteet
5.

Elintarvikeketjun viranomaisten toiminta rakentuu avoimelle vuoropuhelulle ja tuottaa lisäarvoa kuluttajille ja ketjun toimijoille.

- Evira laatii asiakkuuslinjaukset ja toimii niiden mukaisesti.
- Viranomaiset kehittävät ja hyödyntävät tehokkaasti rekistereitä ja tietojärjestelmiä ja sähköistä asiointia.

6.

Viranomaisvalvonta toimii tehokkaasti ja riskiperusteisesti.

- Evira seuraa ja parantaa toiminnan kustannustehokkuutta.
- Evira kehittää valvonta- ja seurantaohjelmia vaarat ja epidemiologiset vaatimukset huomioiden ja varmistaa niiden toimeenpanon.
- Viranomaiset arvioivat ja kehittävät valvonnan tehokkuutta (ml. kustannustehokkuus) ja vaikuttavuutta.

7.

Kriisivalmius on korkealla tasolla.

- Evira varmistaa, että valmiussuunnitelmat ovat kattavia ja päivittää ne säännöllisesti.

8.

Ravitsemuskysymyksiä käsitellään osana elintarviketurvallisuutta.

- Viranomaiset ottavat ravitsemusnäkökulman huomioon valvonta- ja riskinarviointisuunnitelmia laadittaessa.

9.

Eviralaisten asiantuntijuus, innostus ja aikaansaavuus ovat korkealla tasolla.

- Evira lisää systemaattisesti henkilöstönsä asiantuntijuutta.
- Evira laatii henkilöstölinjaukset ja toimii niiden mukaisesti.